

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٣١٨٣٦

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد کرمان

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد معماری

احیاء بافت مسکونی

محور فرهنگی - تاریخی شهر کرمان

طراحی مجتمع مسکونی

استاد راهنما : خانم دکتر هما ایرانی بهبانی

استاد مشاور : آقای مهندس افشین اخلاص پور

نگارش

اعظم طالبی زاده - رضا یکتاپور

۱۳۷۸

۳۱۸۳۸

۸۹۵۱

۱۳۷۹ / ۹ / ۱۶

موضوع

احیاء بافت مسکونی (محور فرهنگی - تاریخی شهر کرمان)

طراحی مجتمع مسکونی

توسط

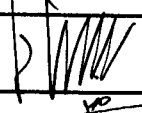
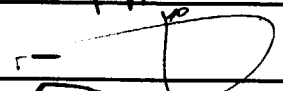
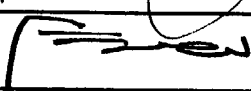
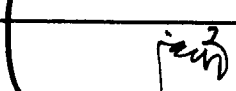
اعظم طالبی زاده - رضا یکتاپور

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته و گرایش: معماری

از این پایان نامه در تاریخ ۱۳۷۸ / ۴ / ۲۱ در مقابل هیئت داوران دفاع به عمل آمده و مورد تصویب قرار گرفت.

تاریخ	امضاء	اعضاء هیئت داوران
۱۳۷۸ / ۴ / ۲۱		استاد راهنما: خانم دکتر ایرانی بیهبانی
۱۳۷۸ / ۴ / ۲۱		استاد مشاور: آقای مهندس اخلاص پور
۱۳۷۸ / ۴ / ۲۱		داور: آقای دکتر فلامکی
۱۳۷۸ / ۴ / ۲۱		داور: آقای دکتر نیلی

مجید غلامحسین پور
معاون آموزشی دانشگاه
سرپرست دانشگاه

مهندس امین حسینی
مدیر گروه آموزشی کارشناسی ارشد
سرپرست کمیته تحصیلات تکمیلی

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی

ولحد کرمان

چکیده پایان نامه

عنوان پایان نامه : احیاء بافت مسکونی - طراحی مجتمع مسکونی

نگارش

اعظم طالبی زاده - رضا یکتا پور

رشته تحصیلی : معماری

استاد راهنما : خانم دکتر هما ایرانی بیهبانی

استاد مشاور : آقای مهندس افشین اخلاص پور

سال تحصیلی : ۱۳۷۸

۱- هدف پژوهش : احیاء بافت مسکونی در محور فرهنگی - تاریخی شهر کرمان .

۲- روش پژوهش : مطالعه بر روی بافت قدیم و بررسی طرحهای ارائه شده در این مورد .

۳- طرح پژوهش : ارائه طرح مجتمع مسکونی با کاربریهای واسطه بر اساس نیاز امروز و بر گرفته از اصول معماری دیروز .

۴- نتیجه کلی : کمک به باز زنده سازی بافت قدیم شهر کرمان به وسیله الگویی طراحی شده .

از اساتید گرامی خانم دکتر بهبهانی و آقای مهندس اخلاص پور
برای راهنمائیهایشان سپاسگزاریم .

از همکاری مسؤولین :

شهرداری بافت قدیم
شهرداری مرکز شهرستان کرمان
سازمان مسکن و شهرسازی شهر کرمان
کتابخانه مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد کرمان
کتابخانه دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران
کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا - دانشگاه تهران
کمال تشکر را داریم .

از راهنمائیهای ارزشمند آقای مهندس مهدوی (مهندسین
مشاور باوند) سپاسگزاریم .

با تشکر از آقای محمد رضا طالبی زاده که
زحمت تایپ این مجموعه را بر عهده داشتند

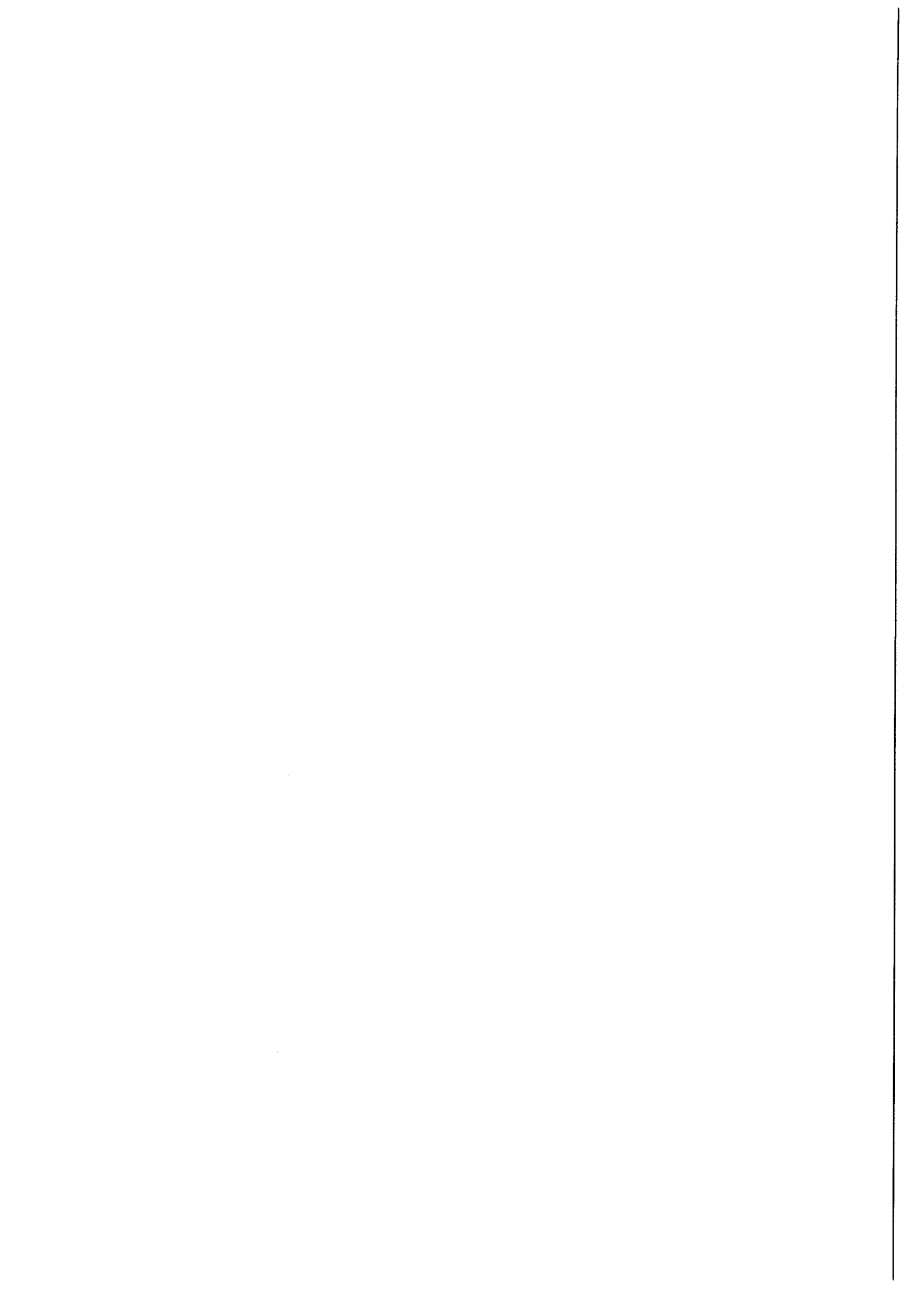
و

از دوستان عزیزمان که در کرد آوری
مطالب یاریمان نموده اند سپاسگزاریم .

خانم مرجان مظهری

خانم مامک نصیری نسب

با سپاس فراوان از **چدر** و **مادر** که همواره به
عنوان تکیه گاهی قابل اعتماد همرا هیمان نموده اند .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
۱	مقدمه
۵	۱- دلایل انتخاب سایت و تعیین اهداف طرح
۱۳	۲- شناخت شهر کرمان
۱۵	۲-۱- ویژگیهای اقلیمی
۱۵	۲-۱-۱- انتخاب جهت استقرار ساختمان با توجه به اقلیم شهر کرمان
۱۶	۲-۱-۲- ویژگیهای معماری بومی مناطق گرم و خشک
۱۷	۲-۱-۳- نتیجه گیری از بررسیهای اقلیمی
	و استفاده بینه از آنها برای طراحی فضاهای جدید
۲۱	۲-۲- نگاهی به تاریخ و پیدایش شهر کرمان
۲۱	۲-۲-۱- چگونگی تشکیل شهر قدیم کرمان
۲۶	۲-۲-۲- سیر تحول و شناخت شهر قدیم کرمان
۳۴	۲-۲-۳- ساخت و سازمان فضایی سنتی شهر کرمان
۳۶	۲-۲-۴- حدود شهر قدیم
۳۶	۲-۲-۵- دروازه های شهر قدیم
۳۹	۲-۲-۶- خطوط شبکه بندی شهر قدیم
۴۰	۲-۲-۷- محله های شهر قدیم
۴۴	۲-۲-۸- مراکز محلات
۴۶	۲-۲-۹- محله های شهر در حال حاضر

۴۹	۳- بازار کرمان و عناصر کالبدی آن
۴۹	۳-۱- بازار
۵۲	۳-۱-۱- نقش روزمره بازار در شهرهای ایران
۵۳	۳-۱-۲- بازار و مسئله زندگی و رشد متعادل در شهرها
۵۵	۳-۲- جایگاه تاریخی بازار در بافت قدیم شهر کرمان
۵۶	۳-۳- علل افول بازار کرمان
۵۷	۳-۴- بازارهای شهر قدیم
۵۹	۳-۴-۱- بازار شرقی - غربی و عناصر کالبدی آن
۷۲	۳-۴-۲- بازار شمالی - جنوبی و عناصر کالبدی آن
۸۲	۴- گونه شناسی مسکن
۸۲	۴-۱- واحدهای معماری - شهری

متشکله بافت شهرهای قدیمی ایران

۸۲	۴-۲- ویژگیهای محلات مسکونی
۸۳	۴-۳- مشخصات کاربردی عناصر متشکله محلات مسکونی
۸۴	۴-۴- موقعیت محلات مسکونی
۸۵	۴-۵- ویژگیهای ساختمانی محلات مسکونی
۸۶	۴-۶- گونه شناسی مسکن
۸۷	۴-۷- سازمانهای مجموعه ای در مجتمع مسکونی
۸۸	۴-۷-۱- عناصر و اجزاء تشکیل دهنده واحدها
۸۸	۴-۷-۲- گونه های اصلی و فرعی

عناصر تشکیل دهنده عناصر ساختمانی

۸۹	۴-۷-۳- کیفیتهای ادراکی و بصری
----	-------------------------------

در سازماندهی گروهی مجموعه های مسکونی

- ۸-۴- گونه شناسی مسکن در بافت قدیم شهر کرمان ۹۲
- ۹-۴- نتیجه گیری از مطالعات گونه شناسی مسکن ۹۴
- ۵- نگاهى به طرح جامع و ۱۱۴
- طرح محور فرهنگی - تاریخی شهر کرمان
- ۵-۱- نگاهى به طرح جامع شهر کرمان ۱۱۴
- ۵-۲- بررسی مطالعات و ۱۲۵
- طرح محور فرهنگی - تاریخی شهر کرمان
- ۶- بررسی روشهای تداخل ۱۳۵
- در طراحی بافت قدیم در ایران و خارج
- ۶-۱- طرح بهسازی ۲/۷ هکتار از بافت قدیم شهر کرمان ۱۳۵
- ۶-۲- طراحی شهری در بافت قدیم شهر یزد ۱۴۷
- ۶-۳- بازسازی فضاهای شهری تخریب شده - شهر اشتهوتکارت ۱۵۶
- ۶-۴- عملیات تجربی بازسازی یک محله شهری در فرانسه ۱۶۷
- ۷- ضوابط میراث فرهنگی کشور برای بافت قدیم ۱۷۶
- ۷-۱- ضوابط میراث فرهنگی کشور ۱۷۶
- مربوط به حفاظت محدوده بازار
- ۷-۲- ضوابط میراث فرهنگی کشور ۱۷۷
- در مورد تعریف معابر بافت اصلی منطقه بازار
- ۷-۳- ضوابط حریم استحقاقی ۱۷۸
- محدوده بافت قدیمی بازار کرمان
- ۷-۴- ضوابط ساخت بنا ۱۷۸
- ۸- طراحی ۱۸۴
- ۸-۱- برنامه ریزی فضایی طرح ۱۸۸
- ۹- مبانی نظری طراحی ۱۹۳

۲۰۰ ۱۰- شناخت سایت و مطالعه وضع موجود

۲۰۰ ۱۰-۱- موقعیت محدوده شهر

در طرح و ارتباط آن با سایر نقاط شهری

۲۰۶ ۱۰-۲- آنالیز سایت

۲۱۶ ۱۱- طرح (پلانها - نماها - مقاطع)

چکیده انگلیسی

فهرست منابع و مأخذ

چکیده

تخریب بافت قدیم و همچنین ساخت و سازهای ناهنجار و نیز ترک آن بوسیله ساکنان قبلی ما را بر آن داشت تا شاید با ارائه طرحی بتوانیم با این معضلات مقابله نمائیم. طرح مجتمع مسکونی در بافت قدیم کرمان هم می توانست الگویی طراحی شده را ارائه نماید و هم ساخت و ساز را بر اساس طرحی فکر شده پیش برد و هم موجب بازگشت زندگی به این قسمت متروکه از بافت قدیم شود.

محل مورد مطالعه در قسمت جنوب غربی محور تاریخی - فرهنگی شهر کرمان انتخاب شده که از سمت جنوب به خیابان امام خمینی، از سمت شرق به بازار میدان قلعه، از سمت غرب به کوچه میدان ارگ و از شمال به بافت مسکونی پیرامون متصل است که شامل کار بریهای مسکونی، فضای سبز، آموزشی، تجاری و معابر می باشد.

در طرح ارائه گردیده سعی شده الگویی جدید به تناسب فرهنگ زندگی امروز در قالب تناسبات، فرمها و ... بافت قدیم پیرامون ارائه گردد. همچنین از عوارض طبیعی زمین که در اثر تخریب بافت قبلی به وجود آمده است حداکثر استفاده شود. طرح از لحاظ اقلیمی با آب و هوای شهر کرمان مطابقت دارد. حریمهای خاصی برای حیاطهای نیمه عمومی منازل مسکونی در نظر گرفته شده است، مانند: محصور بودن فضای داخلی بلوکهای مسکونی به وسیله ساختمانها، وجود کرتیهای حد واسط بین فضاهای نیمه عمومی داخل و عمومی خارج و نیز وجود پارکینگ به تعداد مورد نیاز هر بلوک مسکونی، وجود معابر سواره و پیاده داخل سایت، استفاده از رامپ بجای پله در اکثر محورهای داخلی پیاده، در نظر گرفتن فضای سبز برای تعدیل اقلیم گرم و خشک شهر کرمان در کرتیهای مرکزی و ...

امید است بافت قدیم شهر کرمان به عنوان موجودیتی تجدید ناشدنی مورد توجه قرار گیرد و به وسیله ارگانها و سازمانهای ذیربط بتواند شخصیت حقیقی خویش را در قالب طرحهایی فکر شده باز یابد.

مقدمه

مقدمه

شناخت هر پدیده ای به درجه شناخت ما از فرآیند تاریخی آن پدیده بستگی دارد. فرآیند تاریخی مآلاً بدین معنی نیست که پدیده ای را در بستر تاریخی آن منجمد کرده و از پدیده ای سیال، شیء جامد بسازیم. فرآیند تاریخی بر آنست که نحوه شکل گیری پدیده و عناصر مؤثر در آن را کشف کرده و سپس آن را در طول زمان مورد بررسی قرار دهد. آن چه در این فرآیند اهمیت دارد، ادراک درست از شرایط عام و شرایط خاصی است که بر تحول پدیده و سیاست آن مؤثر می افتد. بسنده کردن به تحلیل شرایط عام و تبیین پدیده از آن ره به همان اندازه خطرناک است که تعمیم دادن شرایط خاص به محیطی بس وسیع و از آن ره جهان شمول کردن شرایط خاص. چون، شرایط عام دریافت ارتفاع و احوال کلی را میسور می سازد که پدیده - صرفنظر از هر شرط دیگری - در آن شکل می گیرد و تحول می یابد، به عبارتی روشن تر وجود شرایط عام را می توان شرط لازم برای تدوین این پدیده دانست.

شرایط خاص، اجازه شناخت و درک خود پدیده را آن چنان که هست فراهم می آورد. شرایطی که پدیده در آن تحول خاصی می پیماید و در بستر زمان شکلی دیگر می یابد، شکلی که پدیده را از دیگر پدیده های مشابه متمایز می کند و به دیگر سخن وجود شرایط خاص را می توان شرط کافی برای تحول پدیده دانست. به همین دلیل است که شناخت فرآیند تاریخی پدیده اهمیتی خاص می یابد، فرآیندی که دو عنصر مکان و زمان به عنوان شرایط عام و دو عنصر اقتصادی - سیاسی و اجتماعی - فرهنگی به عنوان شرایط خاص در آن جلوه می کند. درک درست از دگرگونی هایی که در این عناصر رخ داده و می دهد، شناخت آنها و تحلیل آنها، امکانات و محدودیت هایی را روشن می سازد که پدیده

در آن شکل یافته ، زندگی کرده و تحول می یابد .
بدین اعتبار ، شناخت هر پدیده و درک فرآیند تاریخی و تحول آن به این
دلیلی اهمیت دارد که به مدد آن می توان به مسائل ، تکنهاها و سوالات
مطروحه در وضع موجود پدیده پاسخ گفت و یا به سخنی بهتر عوامل چرایی
وضع موجود را بازشناخت . شناخت تاریخی پدیده ، سنگ زیربنای شناخت وضع
موجود است و درک درست از شرایط موجود ، تخمین دگرگونی های بعدی پدیده
را ممکن می سازد .

هر گاه گذشته (سیر تحول تاریخی) پدیده در وضع موجود آن مستقر
باشد ، آینده (دگرگونی ها و تحولات بعدی پدیده) در وضع موجود آن مستتر
است . گذشته موجود را تبیین می کند و موجود آینده را تخمین می زند .

بررسی های متون به جای مانده و مطالعات میدانی در کشور در زمینه
چگونگی شکل گیری کانون های زیستی - به معنای عام کلمه - و شهر - به معنای
اخص کلمه - چند عامل اصلی را روشن می سازد ، عواملی که در وادی امر بسیار
بدیهی به نظر می رسند و در بسیاری موارد یا یکی بر دیگری برتری داده می شود
و یا اصلاً یک یا دو عامل نادیده انگاشته می شود . حال آنکه پژوهشها نشان می
دهد که حاصل و برآیند این عوامل است که در مکانی مشخص به فضا معنا
بخشیده و آن را به نماد و بیان نمادین تبدیل کرده اند ، برآیند این عوامل شکل را
ساخته و شکلهای متفاوت - بنا به محتوای خویش - بافت کالبدی و شالوده فضایی
شهر یا کانون زیستی را پی افکنده اند و این بافت و آن شالوده به محض
برپاگشتن ، مفاهیمی مضاعف یافته اند ، مفاهیمی که به هنگام تکوین با خود حمل نمی
کردند ، بلکه پس از آن و در رابطه با انسان و فعالیتهاش ، انسان و امیالش ، انسان
و امیدهایش و انسان و بیم هایش آنها را باز یافته اند . (۱)

(۱) - حبیبی ، سید محسن - از شار تا شهر ، تحلیلی تاریخی از مفهوم شهر و سیمای کالبدی

آن - انتشارات دانشگاه تهران - ۱۳۷۵